

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

V. ARG.

STOCKHOLM, 15 FEBRUARI 1916.

Nr 4.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1916 Kr. 1:35.

Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

Lästmakaregatan 61, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

öppen vardagar kl. 1/2 1—1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

Kamratskap.

När de svenska männens förbund för kvinnans politiska rösträtt bildades under kongressåret 1911, hälsades det av alla kvinnorösträtts vänner med glädje som ett nytt tillskott av kraft och ett bevis för att männen inte bara som åskådare bevittnade kvinnornas rösträttskamp, utan även kände sig manade att aktivt deltaga däri. Här fanns ett tillfälle för dem, för vilka kvinnorösträtten var något mera än en partisak, att visa sitt verkliga intresse, sin önskan att inte blott vid frågans framförande i riksdagen plikt-skyldigast offra den sin röst, utan att göra propaganda för sina åsikter och vid olika tillfällen lämna kvinnorösträtten sitt stöd.

När vi nu se tillbaka på de fem år, som förflutit sedan förbundets bildande, uppstår frågan: har förbundet fullt motsvarat de förväntningar, som från början ställdes på det? Av det samlade offentliga framträdande, som rösträttskvinnorna nog hoppats på, har icke mycket förmärkts. Men liksom en landsförening utan lokalföreningar skulle föra en tynande tillvaro och sakna betingelser för vidare utveckling, så har väl också männens förbund känt saknaden av en över hela landet utbredd organisation. Att ett nytt och friskt skott just i dessa dagar skjutit ut från den gamla stammen är ägnat att väcka glädjekänslor såväl hos moderföreningen som hos de kvinnor, vilka i samband med männen hoppas att få sin vitalaste fråga, sin rätt till medborgarskap löst.

Tiden har i kanske högre grad än någonsin förr lett tankarna till de specialfrågor för kvinnor, som nu vänta på sin lösning, och kanske är det i

I kvinnornas världsomfattande kamp för politisk frigörelse taga vi medlemmar av Männens förbund del, icke endast med vår sympati och vår hjälp, utan såsom män, som äro djupt övertygade om, att kvinnans frigörelse är ett oeftergivligt villkor för civilisationens framåtskridande. Vi vilja visa, att män och kvinnor måste samarbeta i det offentliga, och vi protestera mot de män, som anse det förenligt med sin ställning och sin makt att hindra genomförandet av denna den nyare tidens största reform.

Varen vid gott mod och kommen ihåg i motgången att Tiden är på Er sida och Rättvisan Er bundsförvant.

Hälsning från Männens förbund
för kvinnans politiska rösträtt i England
till Budapestkongressen.

Amerikanska Landsföreningens årsmöte.

Mrs Chapman Catt vald till ordförande.

Man blir helt varm om hjärtat, när man läser om de amerikanska rösträttskvinnornas entusiasm och hänförelse, samt den festivitas, som präglar deras möten, och som åt de torraste förhandlingar lånar ett skimmer av poesi. Det är inte ofta det senaste ordet sammanknipas med rösträtten, och att det är de nyktra amerikanskorna, som funnit denna kombination är kanske ändå mer ägnat att förvåna, men tillika ett bevis för att intet förefaller torrt eller tråkigt, som besjålas av en levande ande.

Veckan före jul samlades Amerikas L. K. P. R. till årsmöte i Washington, och de 544 delegerade, som där sammanträdde, enades av en gemensam tro och samhörighetskänsla, som gör även de tunga vägarna lätta att vandra. The Woman's Journal betecknar detta möte såsom det värdefullaste och mest givande av dem, vilka hittills ägt rum. Planer för fortsatt organisation diskuterades, såväl som betydelsen av upplysningsarbete, spridandet av litteratur och insamling av nödiga penningmedel. Kampanjstaterna för år 1916, Iowa, Väst-Virginien och Syd-Dakota voro föremål för mötets svnerliga uppmärksamhet, och det beslöts att

känslan av att kvinnorna ihärdigt och samvetsgrant arbetat på dessa frågors lösning, men dock lämnas utanför det egentliga avgörandet, som männen nu känna sig manade att mera energiskt lämna kvinnorna sitt stöd.

Vilka synpunkterna än må ha varit, så ta kvinnorna med tacksamhet emot det handslag, som nu räcks dem, och det är deras fasta förhoppning att den lokalavdelning av männens förbund, som bildats i Kristianstad, inte bara skall verka inom den närmaste omkretsen, utan även ge impulser till bildandet av flera nya föreningar. Varje litet kraftcentrum i landet har

med kraft och energi uppehålla kampanjen i nämnda stater.

Det betydelsefullaste som inträffade under mötet var utan tvivel att Mrs Chapman Catt åtog sig att bli Landsföreningens ordförande, fastän hon, enligt sin egen utsägo, rest till mötet utan att ha mer tanke på att mottaga ordförandeskapet än att företaga en resa till Kamchatka. Då emellertid d:r Anna Shaw avsåg sig ordförandeskapet, och man visste att det inte kunde läggas i bättre händer än Mrs Chapman Catts, ville delegationen inte avstå från sin förhoppning att få se henne som Landsföreningens överhuvud. Trots det arbete som pålåg henne som Internationella rösträttsalliansens ordförande, förutom det som sammanhängande med det lokala rösträttsarbetet, förklarade sig Mrs Catt till slut, rörd av de enträgna bönerna, villig att mottaga även detta nva uppdrag och fördes i triumf upp till talarestolen. En storm av applåder hälsade henne, och hon inledde sitt hälsningsanförande med att erinra om Mrs Whitehouse's tal, när hon mottog vice ordförandeskapet för staten New York. Hennes ord voro: "Jag är frisk, kraftig och villig att arbeta." — "Nu är jag varken frisk eller

en förmåga att magnetiskt draga anhängare till sig och blir ett medel i kunskapens och upplysningens tjänst. Och det förbund, som startades under kongressåret med ideella svftemål och till underlättandet av förståelsen och kamratskapet mellan män och kvinnor, det har för stora förpliktelser att fylla för att endast nöja sig med en tillvaro på papperet.

När Sveriges kvinnor en dag få rösträtt, måste det tydligt och klart stå för vars och ens medvetande, att även flerfalet av Sveriges män arbetat för sina hustrurs, mödrars och systrars fulla medborgarrätt.

kraftig", tillade Mrs Catt, "men jag skall göra mitt bästa."

Efter första dagens förhandlingar tågade mötesdeltagarna i procession till Vita Huset, där presidenten Wilson mottog dem i audiens. Sedan presidenten hälsat de närvarande välkomna, framförde d:r Anna Shaw rösträttskvinnornas tack, inte för att han röstat för en rättvis sak, ty det var hans plikt, utan för hans motivering, vilken nu fått stor spridning runt landet och övertygat många. I ett delvis mycket humoristiskt svarstal, vari presidenten framhöll som sin åsikt, att rösträttskvinnorna aldrig släppte taget, lovade han att allt framgent troget understödja deras krav.

Trots glädjen över att Mrs Catt åtagit sig ordförandeskapet, var det med stort vemod man såg Landsföreningens hitillsvarande, avhållna och värderade ordförande, d:r Anna Shaw, nedlägga sin spira. Det var också med spontana känsloytringar de delegerade bragte henne sitt tack för de gångna åren och entusiastiskt valde henne till hedersordförande. När d:r Shaw beträdde talarstolen överhöljdes hon med ett regn av blommor. Så bragte rösträttskvinnorna henne sin hyllning. Leveropen skallade genom salen, blommor fyllde åter luften och, fastän djupt rörd, talade Anna Shaw med den forna, och för rösträttskvinnorna så välkända, humoristiska glimten i ögat. "Männen säga att vi äro för lätttrorda för att rösta", började hon, "men när jag jämför vår politiska lätttrordhet med deras, så förredrar jag vår. Blommorna äro vackra, och jag skall minnas denna timme så länge jag lever, men vad som skall glädja mitt hjärta till min sista stund, det är den fasta förvisningen om rösträttskvinnornas kärlek."

Under aftonens lopp inbragte kollektten en summa av 50.000 dollars för fortsatt organisationsarbete.

Med stärkta krafter och stärkt tro återvände de 544 delegerade till skilda delar av Förenta staterna för att där sprida kunskapen om rösträttsidé och upprätthålla det band av samhörighet och solidaritet mellan kvinnorna, utan vilket deras ansträngningar båta till intet. Den enighet som ger styrka ha Amerikas rösträttskvinnor mer än en gång visat prov på, och i det tecknet skola de segra.

G. H. E.

Ny kvinnlig stadsfullmäktig.

I Kristinehamn förrättades måndagen den 31 januari röstsammanrökning av magistraten inom gruppen "Frisinnade och nykterhetsvänner" för utseende av ledamot i stadsfullmäktige efter disponenten Oscar Anderson, som avsåg sig uppdraget. Högsta röstetalet eller 1.794 innehades av fröken Sophie Broström, som alltså förklarades vald till utgången av detta år och som blir den första kvinna, som tar säte och stämma i Kristinehamns stadsfullmäktige.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannons 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. 8600, Allm. tel. 147 29, mellan 1—4 e. m.

Arvid Neovius.

In memoriam.

En av Finlands varmaste fosterlandsvänner och tillika en förkämpe för kvinnans rättigheter, d:r Arvid Neovius, har efter en längre tids sjuklighet, avlidit i Helsingfors. Efter att först ha ägnat sitt liv åt krigstjänsten, drogs den begåvade ynglingens håg till vetenskapen, åt vilken han, efter avlagd kandidatexamen, helt ägnade sig. År 1894 inträdde han som medarbetare i Nya Pressens redaktion, och när tidningen av censuren indrogs, var det i Fria Ord han gav uttryck åt en ständigt vakent rättskänsla, som reagerade mot allt förtryck. Detta sanningsnit ledde till att han förvisades ur landet, och de två år landsflykten varade, tillbringade han i Stockholm. År 1905 fick han tillfälle att återvända till fosterlandet, där han alltsedan fortsatte sin publicistiska verksamhet och även utgav en tidskrift, Politik och Kultur, som dock upphörde med detta år. År 1900 invaldes Neovius av Helsingfors som en av dess representanter i borgarståndet, och sedan 1907 har han suttit i enkammaren såsom en av representanterna för Vasa läns södra valkrets.

Varmt intresserad av kvinnornas rösträttskrav fick Arvid Neovius bevittna dess genombrott och intygar själv, att knappast någon större reform gått så lätt och naturligt för sig som denna. Rösträtt för Kvinnor hade år 1912 ett uttalande av honom om kvinnorösträtten i Finland, vari han framhåller, att medelnivån i fråga om politisk kompetens sannolikt ställer sig en smula högre bland kvinnorna än bland männen. Resultatet av kvinnornas medborgarrätt sammanfattar Neovius i följande rader, vilka vi åter erinra om: "Inga katastrofer, icke ens några smärre samhällsolyckor, en ökad solidaritet, fastare samling kring samhällets uppgifter och till dess försvar under hotfulla tider. En fördubbling av de aktiva medborgarnas antal."

Där kvinnorna ha rösträtt.

Medan det här i landet ju är minst sagt hädelse mot naturens eviga ordning och statens sanna väl att tala om lika lön för lika arbete, har i Danmark nyligen framlagts en kungl. proposition angående lönerreglering inom en hel del läroanstalter, varvid de kvinnliga lärarna — "Överlärare" och "Adjunkter" — jämställas med sina manliga kolleger. I motiveringen till detta i våra ögon så radikala steg heter det: "Regeringen anser, att det skulle stå i strid med de senaste årens utveckling i fråga om kvinnans hela ställning inom det offentliga livet att bibehålla olika lön för männens och kvinnornas arbete."

Tänk så många besvärliga utredningar och krystade motiveringar för "behovs"-principen och liknande tankegångar vår stackars lönerregleringskommitté skulle slippa ifrån, om de svenska kvinnorna representerade den maktfaktor, som besittningen av röstsedeln innebär. L. M.—S.

Den första lokalavdelningen

i Sverige av Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt bildades i Kristianstad å ett möte den 28 januari. Till styrelse valdes kyrkoherde Aug. Bruhn, Skepparslöv, ordförande, läroverksadjunkt Nils Nordlund sekreterare och kassör, samt riksbankstjänstemannen H. Wahlgren. Till revisorer utsågos handlanden B. Holmqvist och smedmästare G. A. Berglund.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsplan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga.

IV.

1. Anser Ni att världskriget kommer att påverka uppfattningen om kvinnans ställning som samhällsmedlem?

2. Anser Ni att världskriget kommer att befördra eller fördröja lösningen av kvinnornas rösträttsfråga?

Ytterligare svar ha inkommit från bl. a.:

Lotten Dahlgren:

Länge har jag tvekat om vad svar jag skulle avge på den rundfråga, varmed Rösträtt för Kvinnors redaktion hedrat mig i likhet med många andra rösträttsintresserade. Eller rättare om jag alls kunde ge något svar. Vore icke ett försök i den vägen som om man tilltrödde sig det som ligger utom den dödlige räckvidd, att lyfta på förlåten till framtidens för alla förborgade hemligheter?

En sak står dock klar för mig, och därför behöver man ej göra anspråk på att besitta någon siaregåva, att det gamla är på väg att förgås och att ett nytt reser sig på dess ruiner.

Vi som nu leva, och helt säkert vi som höra till de äldre, skola väl ej uppleva någon "ny tid". Det går ej så fort med världsevolutioner, även i ett snabbloppande tidevarv som vårt. Det är ej endast riket som ramla runt omkring oss, utan även system. Inte blott samhällen med tusenårig kultur stå på gungande grund, utan även de idéer, åsikter, kulturinsatser som uppbyggd dessa samhällen. Många med mig ha nog frapperats av det närvarandes brist på stabilitet vid läsningen av verk, som ej senare än i går voro "boken för dagen". Det som där predikas som en fastslagen sanning, har plötsligt förlorat sitt andliga raison d'être. Det är synd om filosofer och systembyggare i våra dagar, de måste djupt känna det mänskliga tänkandets intighet och vanmakt.

Att även i det praktiska livet man börjat mäta med andra värden än de nyligen gångbara — och detta inte bara i fråga om torgr priser — kan även den skumögde se.

Skall detta nya, varpå så många tecken tyda, bliva till ett gott eller ont? Det är frågan. Men ha vi ej rätt att tro på det förra? Tron på det godas slutliga seger är den försonande tanke, till vilken man gärna vill ta sin tillflykt undan tidens mardröm. Och världshistorien, den stora visa läromodern, jävar icke detta mänsklighetens hoppfulla blickande mot en morgon, som följer även på den mörkaste natt.

Beträffande spørsmålet, om kvinnans ställning skall röna inflytande av de pågående omvälvningarna, är blott ett svar givet: att så otvivelaktigt kommer att ske. Riktningen kan dock ingen

med bestämdhet utstaka. Den lär väl i mycket bero på kvinnan själv, icke blott på det arbete av erkänt stort samhällsvärde hon under förhandenvarande, utomordentliga förhållanden uträttat och annu uträttar, utan även på hur hon förstår för sin egen fullkomning tillämpa de lärdomar som världshändelserna giva.

Och det andra frågetecknet, det om lösningen av den kvinnliga rösträttsfrågan? Även härvidlag är ju framtiden insvept i ett dunkel. Men må de trosvisa av den momentana stagnationen i intresse för deras sak ej falla modet. Jag har ingen bestämd åsikt rörande världskrigets inflytande på dess avgörande, men jag ansluter mig obehörigt till den optimistiska tron, att en högre makt som länkar människornas öden, pålagt den svenska kvinnan den långa väntans erfarenheter, misräkningar och provningar, emedan det förbehållits henne en desto värdigare och mer betydelsefull roll vid utövandet av en ljusare framtids medborgarplikter.

Ivar Lagerwall:

Amerikanarna hava ett ordspråk: never prophesy unless you know: — spå aldrig — såvida du icke vet. — Jag vet icke. Och det förefaller mig, som om även de visaste och de erfarnaste heller icke visste. På vilka analogier skulle de kunna stöja visheten, och ur vilka liknande fall skulle de kunna hämta erfarenheten?

Minna från den tid, som följde på de Napoleonska krigerna, äro föga uppmuntrande för den som värderar politiska framsteg. Europas kontinent fick Metternich-æran och trettio år av romantik, av fattigdom och av reaktion. Om någon ny Metternich står någonstades på tillväxt, veta vi ej än. Men fattigdomen kunna vi säkert räkna på, och i dess spår behöver man sällan vänta länge på reaktionen.

Kvinnornas oskattbara arbete under världskriget, deras brinnande fosterlandskärlek och oförtröttade offervilighet kunna icke nog högt värderas. Deras insats har ingalunda varit underlägsen männens. Å andra sidan hava de, om man bortser från några lysande undantag, icke blivit männen efter i överdriften av känslöstämningar, och det är med sorg man måste konstatera, huru litet vare sig hos kvinnor eller hos män under denna det råa våldets tid de fina fibrerna av förstånd och reflexion hava kunnat växa.

Tröstlös — det är, fruktar jag, det mest träffande adjektiv att foga till utsikten för våra närmaste årtionden. Huru i krigets atmosfär av vanvett en förnuftig reforms planta skulle finna någon näring, är svårt att inse. Kvinnor och män i de krigförande länderna hava med samma okritiska begärlighet

slukat sina regeringars fabler och mångfaldigt ekot av deras strängaspel på hatets instrument. Massornas upprörda passioner äro kanske i dag det svåraste hindret för fred.

Att krigets erfarenheter skulle föra frågan om kvinnlig rösträtt framåt, betvivlar jag. Gott kommer sällan av ont. För dem som i politiken tänka, står det, tror jag, fast, att kvinnornas röster knappast skulle leda till någon ändring i partiernas numeräraiska proportion. Då därför intet intresse beröres av denna reform, bringar den hos realpolitikern icke blodet i svallning. Det enda starka argumentet för den kvinnliga rösträtten är dess rättvisa. Efter aderton månader av det tunga artilleriets oavbrutna dån är mänskligheten alltför lombohd för att på länge urskilja dess svaga stämma.

Anna Sterky:

På Eder första fråga förefaller det mig att svaret måste bli ett ja.

Kvinnorna ha ju nu, såväl i de neutrala som krigförande länderna, fått tillfälle att utveckla stor duglighet och en gagnelig verksamhet på skilda områden så som aldrig förut. Kriget och dess följder ha åstadkommit den egendomliga verkan på kvinnorna, att det liksom lockat hittills slumrande krafter fram i dagen, möjligheter som hitintills varit dolda ha genom den hotande faran slagit ut i full blom och givit kvinnorna kraft att ingripa under förhållanden, som förut delvis varit dem främmande. De ha fått tillfälle bevisa, att de besitta omdöme och ansvarskänsla tillräckligt för att bära sin dryga del av motgångar, när samhället kallar dem. Det förefaller, som om kvinnornas duglighet som samhällsmedlemmar härmed är bevisad och ligger i öppen dag för den som vill se.

Huruvida världskriget kommer att befördra eller fördröja lösningen av kvinnornas rösträttsfråga är svårt att nu bilda sig ett bestämt omdöme om. Det beror på hur kriget kommer att sluta, och när. Om det sker i avmattningens eller övermaktens tecken, och på fredsvillkoren. Men nog vore det grymt, om, efter allt vad kvinnorna arbetat och lidit under denna fasansfulla tid, den ena eller andra eventualiteten skulle fördröja lösningen. Det kan dock icke förnekas, att kvinnorna just på grund av sina stora insatser under kriget, dem ingen kan bestrida, kommit mera i förgrunden med sina krav och detta faktum kan kanske komma att väga något i vågskålen hos motståndarna. Det blir efter detta svårare att finna vägande skäl mot kvinnornas rösträttskrav. Sålunda kan situationen efter kriget bli den, att kvinnornas arbete för samhället under kristiden kan bidra till att föra oss ett steg närmare rösträttsfrågans lösning.

Ärftlig rösträtt.

Den kände författaren Maurice Barrès, som även är medlem av deputeradekammaren, omtalar i en artikel i Echo de Paris, att han i kammaren kommer att framställa förslag till en lag, som skulle kunna kallas de dödas valrättslag. Barrès anser att de hjältar, som dött för fäderneslandet, ha rätt att fortfarande ta del i fäderneslandets ledning och att man bör överföra rösträtten till de fallnas efterlevande familjer. Barrès ännar sålunda föreslå, att ankorna efter de soldater, som dött, framdeles få disponera över sina mäns röstsedlar.

Hur undrande man än ställer sig inför arten av detta förslag, som skulle innebära ett slags ärftlig rösträtt, måste man dock hälsa det med en viss tillfredsställelse, emedan det i sina konsekvenser kan leda till ganska stora omvälvningar i kvinnofrågan i Frankrike.

Låt kemiskt tvätta och prätta Edra kostymer hos oss och Ni blir belåten.

Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

Verka för kvinnans politiska rösträtt genom att sprida Rösträtt för Kvinnor.

Påpasslighet.

För ej länge sedan hade denna tidning på ledareplats en väckande och utredande artikel av Gertrud Bergström i *livsmedelsfrågan*, vari hon kraftigt betonade kvinnornas skyldighet att under dessa bistra tider ej försumma något tillfälle att gagna samhället med sin, åtminstone på vissa delar av området, obestridda sakkunskap.

När detta skrevs, sköttes kommunernas livsmedelsanordningar av kommissioner, tillsatta av K. B. Huru föga eller nästan intet tillfälle att gagna uträttats, beroende på, att kommunerna allt intill krisens inbrott stått fullkomligt främmande för livsmedelsproblemet, framgår av en uppsats i *Social Tidskrift*, 1. häftet 1916, som anbefalles till läsning. Antagligen fanns i hela landet igen kvinnlig medlem i någon av dessa kommissioner, men vi hade naturligtvis alls intet inflytande vid tillsättandet av dem och voro sålunda på den punkten fria från allt ansvar.

Men nu! Enligt en kungl. förordning ha nyligen dessa kommissioner upplösts och före den 10 febr. ersatts av *livsmedelsnämnder*, som valts av kommunerna själva. Ingenting kan sålunda ursäktas, om vi nu ej begagnat tillfället och arbetat in kvinnor i dessa, så mycket mer som detta i regel torde varit en mycket lätt sak; männen äro inte särdeles angelägna om dessa poster och sätta antagligen sällan något motstånd. Eget *initiativ* däremot, det veta vi nog alla av erfarenhet, att de inte äro i stånd till på denna punkt, om de än äro aldrig så belåtna med de kvinnliga arbetskamrater i det kommunala, som de förut ha! Det behövs tydligen ingenting mindre än krigets olycka för att lära männen i ett land att oombedda använda dess kvinnokraft.

Vi borde alltså varit så pass vakna på en punkt som denna, att åtminstone intet större samhälles livsmedelsnämnd blivit tillsatt utan minst en kvinnlig ledamot. Har det varit så, männe? Ännu den 7 febr. har jag inte

i min ortspress lyckats upptäcka mer än en enda nämnd med kvinnlig ledamot, och då ha vi ibland dem, som valt, 2 städer med kvinnliga stadsfullmäktige! Naturligtvis ha dock en hel del platser i landet med vakna F. K. P. R. inte försuttit tillfället, och det vore önskvärdt, att alla, som ha kvinnliga medlemmar att rapportera, sände in valresultatet till publicering i denna tidning.

Om siffrorna bli nedslående, låt oss då ta detta som en maning till nya, kraftiga tag och komma överens, att något sådant aldrig skall hända mera! Det talades på centralstyrelsemötet om nödvändigheten av ett mera planmässigt rösträttsarbete på vår försummade landsbygd! Jag tror, att när länsförbunden börja bedriva detta mera intensivt, bör just det kommunala arbetsområdet bli ett av dem, som största vikten lägges på. Låt oss sätta som mål — till en början — ingen socken i Sverige utan en duglig kvinna i sin fattigvårdsstyrelse, sin pensionsnämnd, sin livsmedelsnämnd, sitt skolråd och naturligtvis sin barnavårdsnämnd, där särskild sådan finnes! Rösträttsrörelsen har ju redan gjort mycket i denna riktning, men i regel endast på de platser, där F. K. P. R. finnas, och dessa äro omkr. 200, men Sveriges kommuner omkr. 2,500. Nu tror jag vi ha kommit så långt på väg att *borde* åtminstone ha gjort det, att vi måste låta våra omsorger växa ut från det egna samhället till det landsbygdsmråde, som genom överenskommelse med länets övriga föreningstillfaller oss. Länets bygd i landet bör vara utan en rösträttsförenings omvårdnad! Vår första uppgift är naturligtvis att laga, att kvinnorna ute i alla socknar få en större insikt i rösträttsakens innebörd och betydelse, men ett alldeles särskilt gott arbetsfält är säkerligen det kommunala området. Vår sak har gott av, att dugliga kvinnor bli satta i tillfälle att använda sin kraft i det allmänna tjänst, och av att männen få vänja sig vid kvinnliga arbetskamrater och få tillfälle att se på nära håll, att hemmen ej bli skövlade, så fort husmodern offerar någon del av sin kraft åt samhället. M. F.

Kvinnliga chefsposter.

Norge får sin första kvinnliga fattigvårdsdirektör.

De, som ivra för kvinnosaken och arbeta på att öppna nya arbetsområden för kvinnor i syfte att låta den individuella begåvningen och de individuella möjligheterna komma till sin rätt, ha ofta och med grämlase konstaterat, att kompetens och kunskaper blivit förbisedda, då det varit fråga om ledareplatser. Kvinnorna ha just i sin egenkap av kvinnor blivit motade och hållna tillbaka. Detta inte blott i fråga om kvinnoarbete på den stora allmänningen av arbetsmarknaden, vi minnas även tillfällen då, vid tillsättandet av ansvarsposter, den mera kvalificerade kvinnliga sökanden fått träda tillbaka för en mindre kvalificerad manlig medtävlare. Det är sådan godtycklighet, som mer än något annat alstrar missämja och fiendskap mellan könen, ett missförhållande, som upphör samtidigt med att rättvisans principer tillämpas.

Det förefaller också som om i de länder, där rättsskänslan varit så stark, att männen beviljat kvinnorna politisk likställighet, rättvisan på arbetsmarknaden även började göra sig gällande, och kravet på kompetens sovrande från all småaktig hänsyn. Ätminstone ha kvinnorna i de länder, där deras politiska rösträtt är genomförd, inte sådana svårigheter att kämpa emot som de länders kvinnor, säkra änu sakna den betryggande säkerhet, den samhälleliga ryggrad, som medvetandet av inflytande på statens angelägenheter förläner åt individen.

Norge, i mycket ett föregångsland, har i dagarna tillsatt sin första kvinnliga fattigvårdsdirektör, och den som tilldelats denna chefspost är fröken Ragna Bugge, förut anställd som assistent hos yrkesinspektören fru Betzy Kjelsberg. Genom denna sin verksamhet har fröken Bugge kommit i beröring med de lager av Kristianias befolkning, som hon hädanefter kommer att bistå med råd och dåd. Hennes distrikt kommer att omfatta 760 under-

Frontförändring.

En medarbetare i den engelska tidningen "The Nation" skriver, med världskriget som utgångspunkt, om den omvandling av alla värden, som ägt rum, och som även resulterat i att mycket i den inre politiken, som hittills varit föremål för engelsmännens livliga intresse, numera blivit mer eller mindre döda punkter, som mist sin aktualitet. Men han anser, att det givt ett undantag från denna regel, och det är frågan om kvinnans politiska rösträtt, som blivit mera brännande än någonsin. "Jag sammanträffade häromdagen", tillägger han, "med en av kvinnorösträttsens mäktigaste motståndare. Han erkände, att han helt och hållet ändrat åsikt. Efter kriget skulle kvinnorösträtten bli ett ofrånkomligt faktum, men inte nog med det, kvinnorna skulle även komma in i parlamentet, och det var åtminstone två kvinnor, som han med glädje skulle hälsa som medlemmar av regeringen. Kvinnorna voro helt enkelt underbara, deras anpassningsförmåga, osjälviskhet och organisationsförmåga voro höjda över allt beröm. Männen ha gjort ett stort flasko, de behöva hjälp vid sin sida, som sakna deras egna fördomar, deras lojhet och självmedvetenhet." Så lätt kunna åsikter och grundsatser kullkastas i våra dagar, när verkligheten bevisar deras ohållbarhet. "Jag lyssnade och smålog i mitt inre", så slutar artikel författaren.

Vita Bandets pristävlan.

Se annonsen!

stödstagare. Till den norska kvinnotidningen Urd har Ragna Bugge uttalat följande ord om sitt framtida arbete:

"Det är inte det att sitta på kontoret och under årets lopp utbetala 100,000 kr. i småposter, som tilltalar mig mest, utan det att kunna få hjälpa dem, som ha det svårt; de kunna icke alla vara stöpta i samma form, en föreståndare måste ha tålmod att höra på dem, besöka dem i deras hem och utöva ett gott inflytande på dem. Vi måste behandla varje individ för sig."

Lucy Stone.

En av Amerikas föregångskvinnor.

Fritt efter Woman's Journal av Ellen Wester.

Lucy Stone föddes den 13 augusti 1818, den åttonde av nio barn i en lantbrukarfamilj, där huvudsaken dock tagit aktiv del i landets självständighetsstrid. Lucy far var en förmögen, ansedd och duktig person, men som de flesta män av sin generation fullt övertygade om en mans absoluta rätt att vara herre i sitt hus. Hennes mor var en god kristen, vars samvete bjöd henne att vara sin äkta make underdånig, men när hon fick höra, att det åttonde barnet var en flicka, suckade hon dock: "Ack, jag är ledsen, att det är en flicka. En kvinnas liv är så svårt."

På farmen rådde ett arbetsamt liv, modern mjölkade ibland själv deras åtta kor, och Lucy drev korna i vall, barfotad i den kalla morgondaggen. Men på samma gång hade hon en glad och sorgfri barndom tillsammans med sina syskon, i äng och skog, i den fria, friska naturen. Hon var en kraftig, modig liten flicka, och från hennes barndom skildras hur hon oförfärad krossade huvudet på en orm, som gassade sig i solskenet. Lucy tog en stor sten, smög sig orädd fram till den slumrande ormen och lät stenen falla på dess huvud. "Ett typiskt förebud, ty hela hennes liv var ju ett krossande av ormens huvud", säger hennes dotter.

Högst märkvärdiga prov på karaktärens självutveckling visade barnet. Hon gav akt på, att hennes mors hälsa var nära att svika under den arbetsbörda som vilade på henne, och från tolv års ålder flyttade hon

tyst och så småningom mera än halva bördan över på sina unga, starka, villiga axlar. Och när hon i sin tidiga barndom läste bibelordet: "Han skall vara din make och råda över dig", önskade hon sig döden av leda över förnedringen. Men hon beslöt sig snart för det mycket klokare förhållandet att som fullväxt studera grekiska och hebreiska för att sedan läsa bibeln på originalspråket och förvissa sig om, huruvida denna och liknande texter verkligen voro rätt översatta.

Hennes bröder fingo akademisk uppfostran, men när Lucy begärde detsamma, sade hennes far på fullt allvar till sin hustru: "Är flickan galen?"

Hon var emellertid fast besluten att komma till ett universitet, men blev först lärarinna för att förtjäna penningar, ty hennes far hade bestämt sagt, att något underhåll gav han henne inte. Och det dröjde nio hela år, från det hon började sitt lärarinnearbete, till dess hon kunde anträda resan till Oberlin, Ohio, som då var det enda universitet i landet, där kvinnor ägde tillträde. Och så litet tillgångar hade hon, att hon måste resa som däckspassagerare från Buffalo till Cleveland och under natten ligga på en stapel säckar bland hästar och gods.

I Oberlin förtjänade hon sitt uppehälle genom lektioner i förberedande klasserna och genom hushållsarbete till 3 cents timman i de kvinnliga studenternas pensionat. De flesta studerande voro fattiga, och universitetet hade anordnat inackordering åt dem för 1 dollar i veckan. Men inte ens denna lilla summa hade Lucy Stone råd att betala, utan lagade mat till sig i sitt eget rum och underhöll sig på mindre än 50 cents i veckan. Under sina fyra universitetsår var hon ej hemma en enda gång,

men studierna upptog henne, och hon använde sin fritid till goda gärningar.

Oberlin var en stad med starka anti-slaverisimpatier, och många flyktande slavar hade slagit sig ner där. Man startade en skola för att lära dem läsa, och Lucy Stone ombads att bli lärarinna. Hon var villig, men fastän de färgade nyss undslupit slaveriet och voro djupt okunniga, ansågo de det dock under sin värdighet att undervisas av en kvinna. Vid första lektionen steg en lång och mycket svart herre upp, konstaterade, att han visst inte hade något emot miss Stone personligen, men att han och hans vänner inte hade smak för att låta sig undervisas av en kvinna. Lucy Stone förstod emellertid att övertyga dem om, att det var till deras fördel att lära sig något, vem som än undervisade dem.

Under sin universitetstid talade hon första gången offentligt på årsdagen av Västindiens frigörelse, och i Oberlin träffade hon Antoinette Brown, som blev den första kvinnliga prästen. Antoinette hade blivit varnad för en ung kvinna vid namn Lucy Stone med fria och farliga åsikter, men de två blevo goda vänner, och vänskapen befästes än mera senare i livet, då de gifte sig med tvänne bröder.

Och dessa två tillsammans satte fart i de kvinnliga studenterna. En diskussionsförening fanns visserligen, men kvinnorna fingo inte taga del i den, och Lucy och Antoinette, som ville öva sig i att tala, startade en kvinnlig diskussionsförening, som emellertid endast kunde sammanträda i hemlighet och inte i universitetets lokaler.

Det tvångs de kvinnliga studenterna underkastades gick så långt, att Lucy mot slutet av sin kurs visserligen ombads att skriva det tal, som skulle hållas vid terminens öppnande, men samtidigt underrättades om, att en av professorerna skulle

läsa det, emedan det inte passade sig för en kvinna att tala offentligt. Hon vägrade då också att skriva det, men fyrtio år senare, då Oberlin firade sin halvsekelstift, inbjöds hon att vara en av talarna vid den stora högtidligheten. "Man ser dock att världen går framåt", tillägger Aliee Stone-Blackwell i *Woman's Journal*.

År 1847 tog hon sin grad och talade samma år första gången offentligt om kvinnans rättigheter. Snart därefter blev hon anställd som resetalare för Anti-slaveriföreningen, men inblandade så mycket om kvinnans rättigheter i sina tal, att hon förebråddes, att hon inte höll sig till saken. "Jag vet det", svarade hon, "men innan jag blev abolitionist, var jag kvinna; jag måste tala för kvinnorna." Hon avsåg sig sin plats som resetalare för att helt och hållet kunna ägna sig åt sitt livs intresse. Men man ville inte gärna undvara henne, emedan hon var en av de mest "dragande" talarna, och så ordnades det så, att lördagar och söndagar, som ansågos för heliga för kvinnorna, talade hon för Anti-slaveriföreningen, och under återstoden av veckan på eget ansvar för kvinnosaken.

Det vore synd att säga, att hennes väg var lätt. Hon hade varken hjälp eller understöd, utan började sitt arbete fullkomligt allena. Affischerna till sina möten satte hon själv upp och ibland förföljdes hon av visslande, skrånande gatpojkar, men det inträffade att hon genom att tala till pojkarna vann dem så, att de läto hennes affischer sitta i fred. Hon bombarderades med allehanda ting, en gång fick hon till och med en psalmbok i huvudet på sig och en gång en iskall vattenstråle över sig medan hon talade, men ingenting skrämde henne och av ingenting lät hon avhålla sig från att tala.

(Forts.)

Lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap.

Av jur. kand. Eva Andén.

II.

Om underhållsskyldighet.

Tredje paragrafen inleder den underavdelning i förslaget, som handlar om underhållsskyldigheten och ger grundregeln, att barnet skall av föräldrarna till uppehälle och uppfostran njuta ett underhåll efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt. Åldersgränsen är satt till 15, eventuellt 18 år, med utsträckning dock för det fall, där barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning. Man har här alltså valt en medelväg mellan den norska rätten, som ger barnet rätt till underhåll efter den av föräldrarna bäst situerade villkor, och den tyska rätten, där barnets underhåll rättas sig efter moderns ställning.

Därefter följer den för allmänna rättsmedvetandet helt naturliga, men för vår lag hittills totalt främmande regeln, att i kostnaden för barnets underhåll föräldrarna skola taga del efter förmåga. Kan denna bestämmelse genomföras i praktiken blir den helt visst av revolutionerande betydelse med hänsyn till det faktum, att med nu gällande rättslöshet det är modern, som i de allra flesta fall, icke blott relativt utan också absolut taget bär den drygaste ekonomiska bördan.

Lagförslaget ålägger även fadern en viss underhållsskyldighet gentemot modern. Efter ty med hänsyn till hans och moderns villkor må anses skäligt, skall han bidra till hennes underhåll under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Medför havandeskap eller anning eller annan vård om barnet eller avsevärt hinder i moderns förvärvsverksamhet, eller ådrager hon sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, kan fadern förpliktats bidra till hennes uppehälle under längre tid, dock högst under fyra månader före och nio månader efter nedkomsten. "Billighet och humanitet" fordra, att fadern bringar modern hjälp under de förhållanden, om vilka här är fråga. "Och det är skäligt att fadern, som icke lider någon inskränkning i sin arbetsförmåga, bidrager till moderns uppehälle och vård under denna för henne så bekymmerfulla tid samt till de kostnader barnets födelse alltid medför. En sådan plikt för fadern är rättfärdig" (obs., kurs. icke av lagberedn.) även med hänsyn till barnet. Dess öde är, såsom ovan nämnts, på det närmaste förknippat med moderns; det skydd modern erhåller kommer därför också i allmänhet barnet till godo. Moderns hjälplösa läge har ofta tvungit det ofientliga att lämna henne understöd. Det ligger därför även i dess intresse, att faderns krafter tagas i anspråk i förevarande avseende. Därigenom besparas samhället en ej oväsentlig utgift."

Det är kanske denna samhälleliga sparsamhet "billighet och humanitet" till trots, som gjort, att man i lagberedningens förslag saknar ett mycket viktigt komplement till dessa underhållsbestämmelser, nämligen huru förfaras skall i sådana fall, där fadern, det må nu vara av vad anledning som helst, icke utbetalar detta underhåll. Norsk rätt t. ex. har i den särskilda lagen "Om Forsorg for Barn" bestämmelser, att om kvinna, som är med barn, icke kan sörja för sin utkomst, skall hon kunna erhålla kommunalt understöd under sex veckor före nedkomsten. Har hon så dålig råd, att hon, om hon icke får hjälp, måste lämna barnet ifrån sig, kan hon också erhålla dylikt understöd. Detta kan utsträckas att omfatta ytterligare tre månader, om barnets hälsa kräver att modern ger det bröstet utöver de tre må-

naderna. Det är fadern eller den bidragspliktige, som sedan skall ersätta kommunen för dess utgifter, vilka för hans vidkommande räknas som fattighjälp. Den hjälp, som modern på detta sätt erhåller, anses däremot icke som fattighjulsstöd för henne.

Förslaget bestämmelser på denna punkt få väl också ses ur synpunkten att vara ett, enligt hävdvunnen svenskmanasad, försiktigt närmande till ett länge saknat komplement till § 19 i den nyreviderade arbetarskyddslagen, som stadgar, att kvinna, som fött barn, icke får användas i visst industriellt arbete under de sex första veckorna efter barnbörden utan att närmare ge anvisning på hur hon skall skaffa sig försörjningen.

Underhållsbidraget fastställs i rättegång eller i ett med vittnen ingånget avtal, bekräftat av barnavårdsman. Det kan bestämmas att utgå i olika belopp under särskilda delar av underhållstiden. Avtal kan även innefatta åtagande att utgiva ett belopp en gång för alla. Vid väsentligt förändrade förhållanden kan avtal jämkas, dock får talan om jämkning av avtal, varigenom underhållsskyldig åtagit sig att en gång för alla utgiva visst belopp, icke föras. Vilket kan ha konsekvenser i vad gäller bevarande av faderns anonymitet, vilket skall i en följande artikel beröras.

Om barnavårdsman.

Detta kapitel i det nya förslaget är kanske det, som mest tar ens intresse i anspråk, enär det ur principiell synpunkt intar en särplats. Det innebär nämligen ett viktigt steg i svensk lagstiftning till erkännande av den uppfattningen, att barnets rätt gentemot föräldrarna icke är en privatsak mellan dessa, som de ordna efter eget behag, utan är en samhälls angelägenhet. "För varje barn utom äktenskap skall förordnas en barnavårdsman, (man eller kvinna), som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörligen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för att lämpliga åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd och tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträdande med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet. Barnavårdsmanen äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmyndarskap, ävensom barnets förklaring för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterspanande m. m." Barnavårdsmanen skall icke träda i moderns ställe som representant för barnet, utan hans uppgift är främst att vara modern till bistånd med råd och upplysningar. Ur motiven må vidare anföras: "Med hänsyn till uppdragets beskaffenhet torde ofta en kvinna vara den lämpligaste. Hos kvinnorna kan måhända ock i större utsträckning än hos männen påräknas det sociala och filantropiska intresse, som erfordras för att uppdraget skall villigt mottagas och nitiskt skötas som ett avlönat kommunalt förtroendeuppdrag."

Över barnavårdsmanen står barnavårdsnämnden, som har att utöva tillsyn över hans verksamhet och när som helst kan entlediga honom och tillsätta annan. Barnavårdsnämndens verksamhet kan komma att börja redan innan barnet sett dagens ljus, ty: "Kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt till-

stånd för ledamot av barnavårdsnämnden i den församling, där hon vistas, eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar; och har den, till vilken anmälingen gjorts, att genast underrätta nämnden därom. Är kvinnan kyrkobokförd i annan församling, har nämnden att om anmälingen genast underrätta barnavårdsnämnden därstädes. Det åligger kvinnans föräldrar, husbondfolk och andra i liknande ställning att erinra henne om angelägenheten därunder, att anmälan, som nu sagts, bliver gjord." När sådan anmälan inkommit eller eljest när barnavårdsnämnden varder kunnigt att barn utom äktenskap blivit fött, skall barnavårdsman förordnas.

Dennes första uppgift lär väl bli dels att se till att modern erhåller den nödvändiga vården och uppehållet, dels att fastställa faderskapet och den därmed följande underhållsskyldigheten.

Om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet.

Har någon inför den präst, som för kyrkböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus eller genom avtal, behörigen bevittnat, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, då är det erkännandet gällande, där det ej av särskilda anledningar visas vara oriktigt. Erkännes icke på detta sätt faderskapet, skall barnets börd fastslås i rättegång. Talan om faderskap kan, i motsats till nu gällande rätt, väckas redan före barnets födelse, men kan icke före födelsen slutligen prövas. Rätten har att verkställa utredning och införskaffa erforderlig bevisning. "Förekommer anledning därtill, att svaranden haft samlag med modern å tid då barnet kan vara avlat, äger rätten förelägga, antingen modern att med ed bekräfta, eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum." I sådant beslut skall rätten utsetta viss tid som eden skall avse. Moderns fyllnadsed är en nyhet för svensk rätt. Motiven anför, att "om både

modern och fadern äro skickade att gå ed, skall eden uppenbarligen anföras den, vars uppgifter domstolen finner trovärdigast. Det torde kunna förväntas, att detta i flertalet fall befinnes vara modern, och att sålunda fyllnadsed blir vanligare än värdemålsed."

"Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet ej avlats vid det samlag." Lagförslaget står alltså kvar på den gamla ståndpunkten att icke tillmätta invändning "om flere" någon betydelse, d. v. s. att icke ta någon hänsyn till om flere män ha lika förutsättning att vara fader till barnet. Till beaktande må anföras hovrättsrådet Tiselius' reservation på denna punkt: "Varder ej fastställt vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid då barnet må hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Ej må underhållsskyldighet mot barnet eller modern åläggas mer än en man."

Reservanten framhåller, att invändning "om flere" får framställas och styrkas i alla europeiska länder med undantag av vårt land och Österrike, och påpekar, att det ingalunda är ägnat att öka aktningen för lagen eller känslan för faderskapets ansvar, att en man kan av domstol förklaras för barnets fader, ehuru kända omständigheter göra det långt mera sannolikt, att en annan är fader. Något som torde eklatant bevisas genom en jämförelse mellan gällande svensk lag och härskande rättsuppfattning. I en följande artikel skall behandlas förslaget ställning till arvsrätten och anonymiteten.

Anna Lindhagens motion vinner anklang.

Överintendentsämbetet tillstyrker i till Kungl. Maj:t avgivet yttrande, att den tillägsbestämmelse får fogas till byggnadsordningen för Stockholms stad, att vederbörande medgives rätt att påbjuda plantering å i stadsplanen upptagna mark, som ej får bebyggas, sålunda ej blott såsom nu å förgårdsmark utan även å gårdsutrymme.

Emil Keys besök hos Fredrika Bremer, skildrat av honom själv.

Några dagar därefter erhöj jag, skriver Emil Key i sina Minnen, ett litet det allra nättaste brev, i vilket författarinnan, jämte några vänliga ord över min "Resebeskrivning", utfäste sig, som orden föll, att "som en äldre syster i litteraturens hus och hem" meddela sina omdömen över densamma. Jag infann mig naturligtvis på utsatt tid, mottogs på det hjärtligaste och tillbragte några timmar under samtalen om poesi, konst och framtid, utan att jag kunde upptäcka, att hon i dessa ämnen gjorde "les honneurs", vilket på mig gjorde ett obekvämligt uppträdande intryck. Allvarliga reflexioner höjde sig stundom liksom bevingade, under det att små roliga infall klättrade likt ekorrar i kunskapens träd, samtalen var fullt av godmodighet och öppet som med en gammal bekant. Senare på aftonen kommo åtskilliga besökande, vilka, liksom jag, bjödos kvar; aftonen förflöt under skämt och glädje. Såväl under dessa samtalen som vid den utmärkt väl arrangerade tesupén, glömde åtminstone jag fullkomligt den frejdade författarinnan för den enkelt uppmärksamma, osökt glada värdinnan i hemmet.

Fredrika Bremer hade en egen gåva av naturlig enkelhet i sätt och samtal, som gjorde att hon i större sällskap

knappast blev märkt. Främlingen förbisåg den lilla oansenliga gestalten, som därtill förde sig något lutande; han lade icke märke till det föga sagande ansiktet, icke ens till dess glanspunkter, de stora klara ögonen, som han möjligen endast fann alltför utstående; med ett ord, han skyddade förbi. Men hade han blott en gång i en mindre krets fått höra denna bräckliga varelse uttala sitt inneboende levnadsmod, sett henne livas av en vacker tanke eller ett lekande skämt, då hade han också sett nog för att med Rückert tänka:

"Von Unbedeutendem bedeutet
Bedeutendes nicht viel;
Viel von Bedeutendem bedeutet
Ein unbedeutend Spiel."

Hade han redan fått veta, att detta var författarinnan till skrifter, översatta, lästa och beundrade på flera av Europas språk, än något annat svenskt snilles arbeten förde hennes, och i överensstämmelse häremot ägnat henne sin beundran, så — ja, så hade hon lika litet lagt märke härtill, som att man förut i henne blott velat finna vardagsmänniskan. Sådan var Fredrika Bremer, sådan hade hon förekommit mig hösten förut på landet, då hon naivt bekände — morgonen efter en med omfalande av spökhistorier tillbragt kväll — att hon låtit ljus brinna hela natten! Sådan förekom hon även nu under samtalen om liv och leverne i andens värld.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.
KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18335.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

Kvinnofrågor inför Riksdagen.

Minderårigas och kvinnors arbetstid.

Vid kamrarnas sammanträden den 30 januari avlämnades en k. proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning t. o. m. 28 februari 1917 av lagen av 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor. Den nu gällande lagens giltighetstid utgår som bekant den 29 februari.

Gift kvinna som rättegångsombud.

Lagutskottet har tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om ändring i rättegångsbalken i syfte att gift kvinna, som uppnått 21 års ålder, icke på den grund att hon står under mannens målsmanenskap skall vara obehörig att vara fullmäktig inför rätta.

Pensionsavgiften för gift kvinna.

Om ändring av de pensionsförsäkringsbestämmelser som gälla avgiften för gift kvinna ha två Andra kammarmotioner väckts. Hr Welin önskar utredning om sådan ändring av de i par. 4 av lagen om allmän pensionsförsäkring meddelade bestämmelserna av avgiftspåföring, att viss del av makars inkomst skall anses belöpa på hustrun och läggas till grund vid bestämmandet av hennes pensionsavgift. Hr Sjöberg föreslår i samma ämne utredning angående sådan ändring, att för gift kvinna påföres hälften av mannens pensionsavgift i vad denna går utöver grundavgiften.

Undervisning i huslig ekonomi.

I Andra kammaren hava hrr Zander och Ericsson i Arboga motionerat om ändring av grunderna för anslaget till huslig ekonomi. De vilja ha anslaget större, undervisningen obligatorisk för flickor i viss ålder och utsträckt att omfatta teoretisk barnavård, kroppens och hemmets hygien, för hushåll enkel och lämplig bokföring, kläd-sömnad, tvätt, strykning och andra för en husmoders kall betydelsefulla uppgifter. Frågan är så viktig, att den bör underkastas en grundlig utredning.

Två motioner i sedlighetsfrågor.

Vid kamrarnas sammanträde den 6 februari väcktes i Första kammaren av hrr Alfred Petré och G. H. von Koch, i Andra kammaren av hrr Hallén och Bengtsson i Norup, tvänne motioner i sedlighetsfrågan. Den av hrr Petré och v. Koch väckta motionen går ut på en utredning om på vad

Vita Bandets pristävlan.

100 Kronor utdelas för en kortfattad och saklig skrift i nykterhets- och sedlighetsfrågorna från individens, hemmets och samhällets synpunkt. Den skall vara avsedd för unga människor, som stå i begrepp att bilda ett eget hem och bör ingående vädja till hjärtat och känslan såväl som till förståndet. Likaså utdelas

100 Kronor för en liknande uppsats, som varmt och övertygande framhåller den bildade kvinnans ansvar och förpliktelser inför nyssnämnda frågor.

Tävlingsskrifterna (maskinskrivna och omfattande högst 16 sidor mindre oktav) böra åtföljas av förseglad namnseidel och insändas före 1:sta april till Vita Bandets Exp., Smålandsgatan 20, Stockholm. Icke prisbelönade återsändas om porto bifogas.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen

utgiven av

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

utkommer med tjugu häften om året.

Redaktör: ELLEN KLEMAN.

Pris för postupplaga helår kr. 5.—, halvår kr. 2.75, kvartal kr. 1.75.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften genom förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm, till ett pris av kr. 3.50 pr år.

Skåneförbundets årsmöte.

I det gamla minnesrika Ystad samlades söndagen den 6 februari för rösträtten arbetande kvinnor från skilda delar av Skåne till överläggning om gemensamma angelägenheter. Som vi skåningar äro litet bortskämda med att ha alla orter så att säga inom räckhåll, voro ombudens led denna gång något glesare än vanligt, men det sammanlagda deltagareantalet uppgick dock till den ingalunda föraktliga siffran av omkring 70. I den ljusa och hemtrevliga Birjerskolans lokaler bjödos mötesdeltagarna av Ystads gästfria F. K. P. R. på förfriskningar, varefter förhandlingarna togo sin början.

Efter val av åtskilliga mötesfunktionärer företogs till slutbehandling ett vilande stadgeändringsförslag angående tiden för årsmötena, vilken § nu kom att lyda sålunda: "Årsmötet avhålls i slutet av januari eller på tid, som styrelsen finner lämplig."

Av årsberättelsen framgick, att antalet av de till förbundet numera anslutna föreningarna uppgår till 20, däruv tvänne under året nybildade: Knislinge och Broby. Föreningen i Skurup hade blivit upplöst, men hopp förefanns om dess återuppståndelse i form av filial till Ystad.

Förbundets föreläsungsverksamhet hade under året, iföljd av omständigheternas makt, varit tämligen ringa. Den har emellertid haft att bjuda på en turné av förbundets ordförande, jur. kand. fru Anna Wicksell, med ämnet "Grundvalarna för en varaktig fred".

Till styrelse omvaldes fru Anna Wicksell och fru Louise af Ekenstam, Lund, samt teckningslärarinnan fröken Anna Nilsson, Malmö. Nyvalda suppleanter blevo jur. kand. fröken Elisabeth Nilsson, Malmö, och

sätt ökat skydd må kunna beredas kvinnor mot att på gatan och andra offentliga platser bli föremål för till osedlighet syftande bemötande. Vid motionen fogas som bilaga den skrivelse, som från ledande kvinnoföreningar i Stockholm ingivits till överståthållareämbetet om åtgärder från ordningsmaktens sida mot kvinnofridstörarna.

Den andra motionen utmynnar i ett yrkande om utredning, dels på vad sätt vård lämpligen bör anordnas för sinnesslöa, dels ock på vad sätt kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last, lämpligen böra tillvaratagas. I motiveringen vända sig motionärerna mot det omfattande upptagande av sedlighetsfrågan som hr Thyren gjort och framhålla, att sedlighetsfrågan bör behandlas från olika utgångspunkter och i samband med reformförslag på olika områden.

fru Maja Strandberg, Ystad. Till revisorer valdes fröken H. Hermann och fru G. Staël von Holstein, Lund.

Platsen för nästa årsmöte bestämdes efter en lång debatt — där å ena sidan fordran på centralt läge dominerade, å den andra önskan att göra årsmötena ambulerrande — till eventuellt Hörby eller Hör.

Det framhölls att årsmötets program aldrig varit så innehållsrikt som detta år, och den obevekliga tiden räckte ej heller till att ge full rättvisa åt programmets senare punkter. Dagen var emellertid ägnad åt arbete och ej åt nöjen — t. o. m. Ystads uråldriga arkitektoniska mästerverk förblevo obesedda!

Första diskussionsfrågan lydde: "Vad för och huru böra männen göra en insats i det lokala rösträttsarbetet?" och inleddes av fru E. Nordlund, Kristianstad. Talarinnan framhöll, att vi naturligtvis fortare skulle nå vårt mål, om vi kunde förmå även männen att arbeta för detsamma och påpekade att kvinnorna på sin tid stödde männens rösträttskrav. Redan nu samarbete män och kvinnor på många områden, t. ex. inom freds- och nykterhetsrörelsen. Genom nya män påverkas nya kvinnor och genom nya kvinnor nya män. På detta sätt växer minoriteten fortare. Det icke minst viktiga vore att härigenom talet om rösträtt spriddes till kretsar, som förut stått tämligen oberörda av frågan. Det är av alla största betydelse, att männen ge oss detta stöd just nu, då ju nästa år är det sista i denna riksdagsperiod. Talarinnan tänkte sig männens insats i det lokala rösträttsarbetet, dels genom bildandet av lokalföreningar, dels genom direkt anslutning till förbundet i Stockholm. Männens förbund för K. P. R. skulle stödja kvinnornas rösträttsarbete genom att exempelvis stå som inbjudare vid offentliga möten, dels ekonomiskt. Slutligen framhölls de tillgängligare vägar till pressen, som genom männens hjälp ofta kunna ernås, och vilka spela den största roll i allt agitationsarbete.

Föredraget föranledde en livlig debatt, varunder även beslöts avsändandet av telegram till det nybildade Männens förbund för K. P. R. i Kristianstad. Följande resolution fattades:

"Skåneförbundet hälsar med glädje och tillfredsställelse den verkligt värdefulla hjälp vid det lokala rösträttsarbetet, som vunnits genom bildandet i Kristianstad av en lokalgrupp av Männens förbund för K. P. R. och uppmanar samtliga föreningar inom Förbundet, att var och en på sin ort söka åstadkomma liknande grupper för att genom samarbete verksammare bidra till

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmstorgsgatan 6, Stockholm

Svea Växt

Landets förnämsta

MARGARIN

den kvinnliga rösträttsfrågans snara lösning."

Nästa talare var fröken A. Montelius, Trelleborg, som inledde frågan: "Vore det önskvärdt att en avdelning liknande Kristelig Valgretsforening i Danmark och Church League for Women's Suffrage i England bildades inom den svenska rösträttsrörelsen?" Inledarinnan önskade en dylik sammanslutning ej som särskild förening utan som grupp i F. K. P. R., exempelvis under namnet "Birgittagruppern", i vilket namn ju kunde spåras en viss aktualitet. Det förefanns hos liktänkande ett behov av sammanslutning, och möjlighet borde beredas för dem, som betonade det kristliga momentet i rörelsen, att på ett dylikt sätt få manifesteras sina åsikter.

Det efterföljande meningsutbytet visade hur djupt frågan i själva verket låg och hur betydelsefull man ansåg den vara. Flera talarinnor varnade dock för faran av splittring, och som mötet tydligen fann, att en viss risk härutinnan ej var utesluten, beslöts att Skåneförbundet ej skulle påtaga sig ansvaret att definitivt taga ställning till frågan, utan anmodades förslagsställarinnan att hänskjuta densamma till ett kommande centralstyrelsemöte.

"Huru göra F. K. P. R:s medlemmar aktivt intresserade?" inleddes av fru Maja Strandberg, Ystad, som häri framlade flera beaktansvärda uppslag till arbetsuppgifter för rösträttsföreningarna, uppgifter, dem föreningarna göra klokt i att taga ad notam för att härigenom tillföra sig själva nya, friska krafter.

Debatten kom att huvudsakligen — något vid sidan om ämnet — röra sig omkring rösträttsarbetet och pressen, och man beslöt uppdraga åt Skåneförbundets styrelse att tillsätta en presskommitté, vars uppgift att "mata pressen" med rösträttsnytt ju på förhand är tämligen given.

Angående Bergman-Österbergska kursernas eventuella förläggande till Malmöhus län beslöts att låta föreningarna själva inkomma med förslag i detta hänseende. Den långt framskridna tiden medgav ingen diskussion i den viktiga frågan.

Omedelbart efter mötets slut vidtog fru Gerda Hellbergs offentliga föredrag över ämnet "Ett obligatoriskt utbildningsår för kvinnor" inför en publik av 250 personer. Det verkligt storstilade och djuptänkta föredraget undandrar sig vanligt refererande. Att det grep åhörarna på ett alldeles särskilt sätt, därom vittnade den andlösa tystnaden i salen under föredragets gång och de intänsiva applåderna efter dess slut.

Skåneförbundets mycket givande årsmöte avslöts på ett angenämt sätt med en synnerligen animerad middag, efter vilken sång och musik av framstående förmågor utfylde tiden till uppbrottets timme.

En särskild eloge förtjänar Ystads F. K. P. R. för de i alla avseenden utmärkta anordningarna vid mötet.

E. A.

HONUNG

garanterad ren till salu billigt genom

H. B. CORELL.

Ensamförsäljare i Stockholm med omnejd för
Malmö Honungsförsäljning Riks 57 09.

En opinionsyttring av svenska kvinnor.

Regeringen uppvaktades den 31 januari i reglementeringsfrågan av en deputation, representerande olika kvinnoföreningar inom landet. I deputationen deltog stadsfullmäktigen fröken Elin Nilson, Sundsvall, fru Mary Arosenius, Norberg, stadsfullmäktigen fru Emelie Johansson, Köping, stadsfullmäktigen fröken Stina Frank, Malmö, fru Augusta Palmberg, Örebro. Deputationen mottogs av statsministern och civilministern. Fröken Nilson hemställde å de svenska kvinnornas vägnar, att regeringen ville bringa denna ytterst viktiga samhällsfråga till en snar lösning i full överensstämmelse med de båda reservanternas i reglementeringskommitténs framlagda förslag.

Vidare överlämnades ett 60-tal resolutioner såsom ett uttryck för svenska landsortskvinnors önskan.

I sitt svar förklarade statsministern, att frågan varit föremål för regeringens intensiva uppmärksamhet och en längre överläggning, dock utan att den kommit till definitiv lösning. Statsministern kunde ej yppa något om det resultat regeringen kommit till. Han förklarade, att de av deputationen framburna synpunkterna skulle vinna allt beaktande, men om beslutet kommer att gå i överensstämmelse med reservanternas önskan, därom kunde han intet säga. Han påpekade till slut, att regeringen haft tillfälle att ta del av en hel del erfarenheter, som gjorts under krigets visserligen onormala förhållanden. Egenomligt nog har man där ute haft tid och blick för lagåtgärder i även dessa frågor. Kriget har givit ett rikt material av största intresse, som förut icke stått några utredande korporationer till buds. Detta har givit upphov till tanken att krigets lärdomar även kunna äga tillämpning på våra mera normala förhållanden. Statsministern framhöll, att han därmed ej givit några löften. Det är naturligtvis först efter behandling i konseljen något bestämt kan sägas.

Civilministern framhöll, att det ej är säkert, men möjligt, att frågan kan föreläggas årets riksdag, dock kommer den troligen säkert upp i början av nästa år.

Hemvårdskurser.

Moderata kvinnoförbundets i Stockholm styrelse och ett 10-tal andra moderata kvinnoföreningar i olika delar av landet ha inkommit till Kungl. Maj:t med hemställan, att enkla hemvårdskurser med undervisning i matlagning, födoämneslära, utgiftsberäkning, tvätt, sömnad, allmän hygien och teoretisk barnvård genom lag göras obligatoriska för den kvinnliga ungdomen. Avsikten att tillförsäkra de unga kvinnorna insikt i ett hems vård på billigaste och lättaste sätt torde vinnas genom att bygga vidare på den grund, som redan finnes i fasta och flyttande skolkök samt den befintliga undervisningen i kvinnlig slöjd samt göra dessa kurser i matlagning och slöjd obligatoriska för landets alla flickor. För att vänja de unga flickorna vid den kontinuitet i sysslorna, som ett hems vård fordrar, torde vara lämpligt, att de olika undervisningsämnen, med undantag av den förberedande kvinnliga slöjden, förenades till en sammanhängande kurs på minst tre månader, förlagd till tiden för skolgångens avslutande eller senare och omfattande avsevärt 36 dagars undervisning i matlagning, omväxlande med födoämneslära, enklare bokföring och beräkning av hushållsutgifter, lämpade efter olika inkomstbelopp samt 36 dagars undervisning i enkel klädsömnad samt omväxlande allmän hygien, omfattande bo-

LEDIGA PLATSER.

Föreståndarinneplatsen

vid Hem och Hushållnings husmoderskola i Huskvarna är ledig att tillträdas den 1 april 1916. Lön 1000 kr. årligen och fritt vivre. Svar med betygsskrifter och referenser jämte fotografi och åldersuppgift torde insändas före den 1 mars 1916 till.

Styrelsen för föreningen Hem och Hushållning, Jönköping.

Meddelanden från V. U.

1. Vid den i cirkulär n:r 112 utsatta tidens utgång hade endast ett fåtal föreningar insänt sina årsberättelser till L. K. P. R:s sekreterare. Förenings- och länsförbundsordförande uppmanas att tillse att årsberättelserna jämte de ifyllda frågeformulären *ofördröjligen* insändas.

2. Då det för beräkning av upplagens storlek är nödvändigt att prenumeration å Rösträtt för Kvinnor sker i början av året uppmanas F. K. P. R:s styrelser att tillse att medlemmarna icke uppskjuta härmed.

Kvinnliga utmärkelser.

Kungl. Maj:t har tilldelat fröken *Julia von Bahr* medaljen Illis quorum, som erkännande av den allmännyttiga insats hon gjort vid tillkomsten av Romanäs sanatorium samt andra företag av samhällsgagnelig art. Samma medalj har tilldelats fröken *Gerda Meyerson* som erkännande av hennes sociala verksamhet, främst grundandet av hem för arbeterskor.

Kvinnlig juridisk byrå i Malmö.

Även Malmö har fått sin kvinnliga advokat, i det juris kand. fröken Elisabeth Nilsson där i dagarna öppnat en advokatbyrå. Fröken Nilsson har förut skaffat sig en rent merkantil utbildning i det hon genomgått Frans Schartaus handelsinstitut i Stockholm och därefter tjänstgjort några år på större affärskontor. Hon har funnit det önskvärdt att kvinnor även i rena affärer hava någon kvinnlig, juridiskt bildad rådgivare, och är det hennes önskan att få stå sådana kvinnor till tjänst, som behöva hennes hjälp.

En röst från Indien.

En medarbetare i Dagens Nyheter har intervjuat den indiska filosofen Sri Ananda, som för närvarande vistas i Stockholm och även kommer att hålla föreläsningar i Stockholms högskola. Rörande sin uppfattning om världskriget yttrade Sri Ananda, att han inte trodde att Europas framtid skulle bero av dess medborgar-soldater eller medborgar-diplomater, utan i stället ligger i händerna på dess medborgar-filosofier och medborgar-moralister. Till slut yttrade Sri Ananda dessa tänkvärda ord: "Ve det land, vars mödrar styras av deras söner."

stadens och kroppens vård, teoretisk barnvård samt tvätt, mangling och enkel strykning.

För att ett praktiskt samarbete mellan hemvårdskurserna och de enskilda hemmen skall kunna uppnås, anses i hög grad önskvärdt att även gifta, erfarna husmodrar jämte andra sakkunniga finge plats, såväl i de kommittéer, som eventuellt komma att behandla frågan, som även i de styrelser och examensnämnder, som torde bli en följd av frågans lösning i angiven riktning.

Söders "English School"

Erstagatan 26. Allm. Tel. S. 36085 eller 26914.
Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

● TAPISSERI-AFFÄR ●
24 B Grefsturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

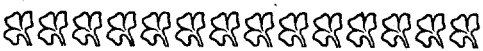
HELFRID JOHANSSON

FÄRG-, KEMIKALIE- & PARFYMAFFÄR - Birger Jarlsgratan 29, Stockholm
Välsorterat lager av Sjukvårdsartiklar, Kammar, Spegel, Borstar, Hår- & Munvatten, Hand-cremer och Tinkurer, Tvål, Såpa och alla slags Putsmedel.
Telefonorder exp. omgående. Rikstel. 685. Sthlmstel. 8318

Mer och mer

övertygas den ärade allmänheten om att YVY-TVÅLEN är den förnämsta bland tvålar. YVY-TVÅLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekliperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
YSTAD.

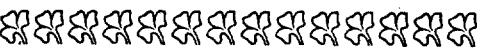

Hotel d'Angleterre

Drottninggatan 6
STOCKHOLM

Rikstel. 2142 och 2164

REKOMMENDERAS.

Fruar! Var god göm adressen!

HEMMENS HJÄLPBYRÅ
A.t.Br.3899. Drottningg.53. A.18268, R.t.12077
Utför i hemmen tillfälliga arbeten med rengör., städ., tvätt, strykn., matlagn., servering m. m. Garanterar för arliga, snygga o. ordentl. biträden, som jag nu prövat i ca 3 år.
Vördsamt Fru ELIN ÅGREN.

Champonering och Hårskötsel

utföres noggrant. Håravfall behandlas med bästa resultat. Högbergsgatan 37 A, 1/2 tr. t.v.
Allm. tel. Söder 7160

Rosendahl Fabrik, Carlshamn
Rikstelefon 30.

Finnes i alla större Blomster- och Färg & kem. affärer till 75. 40 och 25 öre pr burk. Om så icke är fallet, sändes gödnings- direkt från fabriken mot postförskott + porto.
Analys och bruksanv. medföljer hvarje burk.

I hvarje svenskt hem bör finnas en

Husqvarna Symaskin.

Den betalar sig själf på kort tid.

Rösträtt för Kvinnors

fjärde nummer för 1916 innehåller bl. a.:

Kamratskap.
Amerikanska Landsföreningens årsmöte.
Av G. H. E.
Arvid Neovius. In memoriam.
Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga. IV.
Påpasslighet. Av M. F.
Kvinnliga chefsposter.
Lucy Stone. Från Woman's Journal. Av Ellen Wester.
Lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap. II. Av jur. kand. Eva Andén.
Emil Keys besök hos Fredrika Bremer skildrat av honom själf.
Kvinnofrågor inför riksdagen.
Skåneförbundets årsmöte. Av E. A.

Rygghållare

"Perfekt"

Den är oundgänglig för varje ung flicka med anlag för framåtlutande gång.

Uppgiv ålder!

Pris pr st. 4.50.

Till lausorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.
STOCKHOLM

Skånska Handskmagasinet

Etablerad 1819
42 JÄRNTORGS GATAN 42
Allm. Tel. 14163

Välsorterat lager av in- och utländska Handskar och Vantar.
Parfym och herrekliperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925. Rikstel. Norr 19.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL
39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Göteborgs Transportbyrå

Etabl. 1900
Telefon 4730

ÖSTRA HAMNGATAN 8
Intill Lilla Bommen.

Transporter - Budsändningar - Flyttningar - Gods-magasiner - Specialitet: Pianotransporter o. förpackningar.

Uthyr elektr. dammsugaren "VAMPA"

A. WAHLGREN SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054. Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194 Allm. 8865

Till landsorten ferm expedition.

Gynna Rösträtt för Kvinnors annonsörer.

Stockholm, Ivar Heggströms Boktryckeri A. B., 1916